

почва да гасне — и войната, въ очитѣ на политическия историкъ, почти рѣшена вече въ полза на Римъ въ Италия, отъ сега придобива по голѣма важностъ въ Испания и по късно въ Африка, и за това Аннибалъ по вече е извѣстенъ по дѣйствиата си до сражението при Канна, отколкото послѣ него. Но военния историкъ и всѣки воененъ чловѣкъ глѣдатъ на това иначе: въ тѣхнитѣ очи, ако Аннибалъ е великъ до сражението при Канна, то послѣ него той се явява още по великъ. Отъ това именно време, когато римлянитѣ почнали да слѣдватъ Фабиева прѣдпазливъ начинъ за водението на настѣпателно-отбранителната война и да противупоставятъ на Аннибала най добритѣ си полководци, всичко се измѣнило за него. Почти съвсѣмъ не поддържанъ отъ правителството си и като че ли съвсѣмъ прѣдоставенъ отъ него на произвола на сждбата, принуденъ съ слабитѣ си сили, въ по вече и по вече тѣсния кржгъ на дѣйствиата си въ южна Италия, да води трудна и опасна *настѣпателно-отбранителна* война противъ искусенъ и непрѣстанно усиливающъ се неприятель, Аннибалъ рѣшително надминалъ всичко, каквото военната история на прѣдшествувавшитѣ древни времена прѣдставлява най добро и най искусно въ водението на такъвъ родъ война. При несъразмѣрната си численна слабостъ, той не дѣйствувалъ съ съвокупни сили и съ цѣль за бой, както въ първата половина отъ войната, но съ раздѣлени сили, съ цѣль да задържа и пазити заетитѣ отъ него земи и градоветѣ въ тѣхъ, да събира въ тѣхъ нужнитѣ за водение на войната срдства и способности, да отвлича вниманието и силитѣ на неприятеля отъ важнитѣ за него, Аннибала, пунктове, да държи противницитѣ си въ

бездѣйствие, или да ги уморява и отслабва съ движения отъ едно мѣсто на друго и съ частни, при всѣки удобенъ случай, нападения и поражения. Такъвъ родъ настѣпателно-отбранителни дѣйствия въ южна Италия, които малко-по-малко се обърнали въ чисто-отбранителни въ Бруттий, при извърѣдното разнообразие прѣдставляватъ прѣобладанието на хитростта и високата степенъ на искусството, и справедливо трѣбва да се нарѣкатъ примѣрни. Въ това именно време, внимателно слѣдящи всичкитѣ движения на Аннибала, посрѣдъ нѣколкото римски армии, ний го виждаме вече съвсѣмъ лишень отъ всѣкаква помощъ отъ страна на картагенското правителство, виждаме какъ постепенно все по вече и по вече се стѣсняватъ създаденитѣ отъ него въ южна Италия срдства и способности, и заедно съ отдѣлнитѣ си отряди, какъ самъ той не рѣдко прѣтърпява чести несполуки и поражения. И слѣдъ всичко това, той, единствено съ силата на гения си, почти цѣли 13 години се съпротивлява на римлянитѣ и се държи въ Италия, често даже побѣждавайки римлянитѣ и постоянно заставляющъ ги да се страхуватъ само отъ името му. Като вижда всичко това, чловѣкъ неволно се обзема отъ още по голѣмо удивление къмъ него, отколкото въ първата половина на войната. Въ това именно време негова гений се явява въ още по голѣми, отколкото по напрѣдъ, сила и блѣсъкъ, макаръ подвизитѣ на Аннибала и да не сж толкова блѣскави и громки. И почти съ увѣренность може да се каже, че ако той още отъ самото начало бѣше ѳвреме и както трѣбва поддържанъ отъ правителството си и не бѣше най-послѣ повиканъ отъ него въ Африка, то и не би могли да го истикатъ отъ Италия и войната би мо-